

Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

MUISTIO

Päijät-Hämeen maakunnallinen Lapsi- ja perhepalveluiden (LAPE) ohjausryhmä

Aika: 13.8.2018 klo 13:00-15:00

Paikka: Tieto & Portti 3. krs, Saimaankatu 11, Lahti

Jukka Ihalainen , Lahden Ensi- ja turvakoti ry	Varajäsen: Kristiina Mattinen, Pelastakaa Lapset ry:n Etelä-Suomen aluetoimisto
Minna Veistilä, sosiaalihoitaja, Sysmä	Varajäsen: Tuula Mäkinen , hallintojohtaja, Sysmä
Pirjo Hepo-oja , hyvinvointijohtaja, Heinola	Varajäsen: Kirsi Mäkilä, hyvinvointikoordinaattori, Heinola
Timo Ahvo , sivistystoimenjohtaja, Orimattila	
Hanna Rapatti, erityisopetuksen rehtori, Hollolan sivistystoimi	
Anjariitta Carlson , sivistystoimen kehittämisspäällikkö, Lahti	Puheenjohtaja
Lassi Kilponen , opetus- ja kasvatusjohtaja, Lahti	Ulla Sepponen, erityisasiantuntija, Lahti
Sari Lahti , tulosaluejohtaja, lapsiperhepalvelut, PHHYKY	
Eija Kallio , tulosyksikköpäällikkö, lastensuojelu, PHHYKY	
Niina Viholainen , tulosyksikköpäällikkö, lapsiperheiden tuki, PHHYKY	

Hannele Poutiainen , tulosityksikköpäällikkö lasten ja nuorten hyvinvointi, PHHYKY	
Mikko Lavonius, lastentautien ylilääkäri, PHHYKY	Varajäsen: Maria Virkki, hallintoylilääkäri, PHHYKY
Riitta Särkiö, pappi, Lahden seurakuntayhtymä	Varajäsen: Seppo Vesala
Mari Kokkonen, tiimipäällikkö, Lahden ammattikorkeakoulu, Sosiaali- ja terveysala	Varajäsen: Marja-Liisa Sabbah, Lahden diakonia instituutti (Dila)
Sini Bondarew , Lahden nuorisovaltuusto	
Päivi Salonen , lastentautien ja yleislääketieteen erikoislääkäri, PHHYKY	
Virpi Lehtinen, palveluesimies, Lasten ja nuorten kuntoutus, PHHYKY	Varajäsen: Päivi Nevalainen , vastaava terapeutti
Marja Okker, tulosityksikköpäällikkö, lastenpsykiatrian ylilääkäri, PHHYKY	
Jani Penttilä, tulosityksikköpäällikkö, nuorisopsykiatrian ylilääkäri, PHHYKY	
Markku Lehikoinen , viestintä, PHHYKY	
Pauliina Koskela, vapaa-aikavastaava, koulukuraattori, Padasjoki	
Kirsi Kuusinen-James , johtaja, Sosiaalialan osaamiskeskus Verso	
Tuija Åstedt , LAPE- projektipäällikkö	
Anne Haavisto , LAPE- projektisuunnittelija	
Hilkka Kemppe , asiantuntija, toimintakulttuurin muutos, LAPE	
Marita Moisander-Pohjonen , LAPE- projektisuunnittelija	
Pia Harmokivi, sivistystoimenjohtaja, Iitti	
Johanna Huttunen , hyvinvointiohjaaja, Hartola	
Petri Käkönen, rehtori-sivistysjohtaja, Kärkölä	
Matti Kettunen, hyvinvointijohtaja, Asikkala	Varajäsen: Saila Juntunen , hyvinvointikoordinaattori
Elina Vesterinen , LAPE- muutosagentti	
Katja Bergbacka , projektipäällikkö, OKM	

Lisäksi paikalla; sosiaalityön opiskelija Heidi Kankkonen, Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän perhe- ja sosiaalipalvelujen toimialajohtaja Mika Forsberg klo 14.15 eteenpäin. Katja Bergbacka, projektipäällikkö, OKM klo 14.15 etäyhteydellä.

Käsiteltävät asiat

1. Kokouksen avaus

2. Edellisen kokouksen muistio hyväksyty

3. **LAPE-muutosohjelmalle esitetyt siltaustoimet vuodelle 2019 / Elina Vesterinen** (Liite 1) Muutosagentit jatkavat työtään kaikissa maakunnissa vielä ensi vuoden. LAPE:n siltaustoimilla varmistetaan, että uusi toimintakulttuuri juurrutetaan, yhdyspintatyö jatkuu, alueellisia LAPE-akatemiaita tullaan järjestämään. Lastensuojelun ja sen tarpeen vähentämisen ratkaisut Aulikki Kananojan selvitystyön pohjalta ovat yksi työnkuvaan liitettävä asiakokonaisuus. Sote- ja maakuntauudistukseen osallistuminen tulee olemaan osa työnkuvaa, mikäli sote-uudistus kansallisesti etenee.

Learning cafe 28.5; Todettu Learning cafeen annin olleen runsas ja sovittavat asiat ovat isoja jokaisen kehittämisosion ollessa kyseessä. Esityslistalla on erikseen varhaiskasvatuksen, koulun ja oppilaitoksen kehittämiskuulumiset sekä perhekeskuskehittämisen kuulumiset. Näin ollen Learning cafessa 28.5 käsiteltyjä asioita sivutaan siinä esityslistan kohdassa.

Toimintakulttuurin muutos; Sovittava milloin ja miten lapsivaikutusten arviointia tehdään kunnissa ja hykyssä, vertailukelpoisen budjettitiedon saamisesta tulisi sopia. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman yhteiset tavoitteet tulee myös saada sovituksi, toimet, indikaattorit ja seuranta. Tulee sopia lasten ja nuorten sektorirajat ylittävästä hyvinvoinnin johtamisesta kokonaisuutena (mm. yhteistyö Me-säätiön kanssa tiedolla johtamisesta). Nämä olennaisimmaksi poimitut tavoitteet sopivat kaikille. (Liite 2,3)

Pirjo Hepo-oja: Maakunnassa on järjestäytynyt hyte-työryhmä, jota asiantuntijalääkäri Risto Kuronen johtaa. Voisiko tämä ryhmä ottaa tehtäväkseen tiedolla johtamisen kokonaisuuden Me Säätiön kanssa? Heinolassa toimintaansa jatkaa LAPE-työryhmä, jolle tämä tehtävä sopinee paikallisesti.

Lassi Kilponen; Lahdessa jo toteutetaan tätä toimintaa, mutta vain eri nimellä. Lahden kaupungin yhtenä kehittämisen strategisena kärkenä on juuri lapsivaikutusten arviointi ja muutenkin LAPE-asiat ovat hyvin

huomioituna strategiassa, joka on menossa kaupunginhallituksen hyväksyttäväksi. Kunnat voisivat tukea toinen toisiaan tässä LAVA-/EVA-työssä.

Sari Lahden mukaan toivottua budjettitietoa ei saada tässä tapaamisessa ratkaistua, koska sitä tietoa kaivataan tällä hetkellä kiperästi myös hyvinvointiyhtymässä. Hyvinvointiyhtymässä on myös tietoprosessi menossa, jonka tavoitteena on selvittää miten hyvinvointiyhtymä tuottaisi tietoa maakunnalle. Pirjo Hepo-ojan mukaan maakunnan tulee olla ohjaavana tässä asiassa ja sitä on jäätävä odottamaan. Esimerkiksi pienet kunnat eivät saa kaikkea indikaattoritietoa. Maakunnan ja hyvinvointiyhtymän tulisi toimia rinnakkain.

Hyvinvoinnin johtaminen kokonaisuutena sektorirajat ylittävänä kokonaisuutena nähdään tärkeänä. Anjariitta Carlsonin mukaan asia tulisi ottaa esille kuntajohtajien kokouksessa keskiviikkona, jonne Mika Forsberg ja Elina Vesterinen ovat kutsuttuna. Timo Ahvo on sitä mieltä, että kuntajohtajille tulisi viedä selkeää viestiä toimintamallista esim. Me Säätiön osalta, kysyä heidän kantaansa sekä sitouttaa heitä toimintaan.

4. **Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos kehittämisen kuulumiset / Anne-Marie Haavisto Liite 4.**

Anne-Marie Haavisto esitteli varhaiskasvatuksen, koulun ja oppilaitoksen kehittämistyön kaarta noin vuoden takaisesta lähtötilanteesta tähän päivään.

Sivistystoimenjohtajien maakunnallisen verkoston nimeämä OOOT-ryhmä on nimetty alunalkujaan vakituiseksi ja työtään LAPE-kauden jälkeenkin jatkavaksi työryhmäksi. Ryhmässä on jäsenet opiskeluhuollon ohjausryhmistä. OOOT-ryhmää täydennettiin pian sen nimeämisen jälkeen hyvinvointikuntayhtymän jäsenillä; Niina Viholainen, tulosityksikköpäällikkö, lapsiperheiden tuki ja Hannele Poutiainen, tulosityksikköpäällikkö, lasten ja nuorten hyvinvoinnin yksikkö. Ryhmän tehtäviin kuuluu opetussuunnitelman mukaiset opiskeluhoolto ja oppimisen tuki, se toimii aihepiiriinsä kuuluvien seudullisten hankkeiden ohjausryhmänä. OOOT:n työtä ohjaa sivistystoimen johtajat seutuhallinnon alla.

Opiskeluhoitopalvelujen esimiesverkoston perustamiselle on nähty tarve, verkosto on perustettu se jatkaa toimintaansa. Esimiesverkostoon kuuluvat kuraattorien, psykologien, koulu/opiskeluterveydenhoitajien esimiehet sekä vastuulääkäri(t). Esimiesverkoston tehtävänä on huolehtia riittävän yhtenäisestä alueellisesta työstä ja sen kehittämisestä. Myös synergiaetuja voidaan saada koulutusten tai työnohjausten järjestämiseen. Ryhmää laajennetaan kerran vuodessa lapsi- ja perhepalvelujen johdon jäsenellä. Myös vammaispalvelujen, kuntoutuksen ja psykososiaalisen

tuen johdon osallistumisen nähdään hyödyllisenä ja toivottavana. Heinolan ja Sysmän osalta tulee miettiä linkitystä sote-palveluihin. Esimiesverkoston kotipesäksi on suunniteltu myöskin sivistystoimenjohtajien maakunnallista verkostoa. Anjariitta Carlson painottaa tiedonkulun tärkeyttä sovittujen asioiden juoksutuksessa.

Kehittämisen ytimessä on ollut kaikissa eri toimintakokonaisuuksissa yhdessä tekeminen ja yhteinen tekeminen. Koulujen opiskeluhoitoryhmiä ja opiskeluhoitopalveluja on koulutettu opiskeluhoitolain toteuttamisesta kahdesti. Koulutuksilla on haluttu tukea yhteisöjen työtä, yhteisöihin kuulumista ja lapsen osallisuutta. Yhteisessä kehittäjäryhmässä on myös jaettu kehittämistä ja kokemuksia sekä malleja. Opiskeluhoitopalvelujen yhtenäisempää työtä on tuettu ja edelleen tuetaan yhteisissä työpajapäivissä sekä esimiesverkoston perustamisella ja vakiinnuttamisella. Monitoimijaista ja -alaista työtä lapsi keskiössä on kehitetty kouluun kiinnittyen. Olennaista kehittämisessä on ollut koulun ja sosiaali- ja terveystalouden asiantuntijoiden kokoaminen yhteen lapsen asiassa. Lapsen ja perheen toimijuutta unohtamatta. LAPEssa on kehitetty monialaisen asiantuntijaryhmän työtä erityisesti koulupoissaoloihin puuttumiseen liittyen. Kehittäjäryhmä on valmistellut eri toimijoiden rooleja asiantuntijaryhmässä ja monialaisen asiantuntijaryhmän koolle kutsumisen vaiheita sekä tapaamisen runkoa. Yhdessä on valmisteltu myös laadukkaan yhteydenoton/lastensuojeluilmoituksen ohjetta kasvuympäristöön. Osana kehittämistä ryhmä on harjoitellut yhteistä keskustelua case-työskentelyn avulla. Case-simulointeja jatketaan tarjoamalla niitä kuntiin. Simulointiin osallistuu kunnan omia työntekijöitä (opettajia, kuraattoreita, psykologeja, opinto-ohjaajia, erityisopettajia, avustajia jne.) sekä koulujen/oppilaitosten terveydenhoitajia ja mahdollisesti lääkäreitä. Lisäksi osallistumaan tulee sosiaalityöntekijöitä lastensuojelusta ja/tai lapsiperheiden tuesta ja psykiatrisia sairaanhoitajia lasten/nuorten psykososiaalisista palveluista. Tavoitteena on muodostaa yhteisiä käsityksiä yhteisestä työstä lapsen asiassa ja saada tietoa ja eväitä koulussa tehtävään työhön yhdessä. Nuorten näkökulmaa saadaan paitsi kuntien kautta myös samanlaisin case-simulointien avulla kerättävästä nuorten kokemustiedosta, josta on tekeillä opinnäytetyö.

5. **Perhekeskus-kehittämisen kuulumiset / Marita Moisander-Pohjonen & Tuija Åstedt. Liite 5.**

Esityksen jälkeiset porinatehtävät: Maakunnallisen yhteistyöryhmän rakentaminen ja kokoonpano vuoden 2018 jälkeen? Miten edistää perhekeskuskehittämistä niillä alueilla, jotka eivät ole pilotoinnissa mukana?

Seppo Vesala perheasiain neuvottelukeskuksesta kehuu, että tehty työ on ollut hyvää, etenkin mietintä johtamisen osalta. Tehtävä on vaikea ja

monimutkainen ja tehdystä työstä tulee nyt sellainen tunne, että se on viemässä johonkin hyvään.

Anjariitta Carlson kysyy, mitä eroa on LAPEn ohjausryhmällä, LAPE-akatemialla ja maakunnallisella LAPE-yhteistyöryhmällä. Katja Bergbacka vastaa, että näihin tulee tarkennusta myöhemmin, viestintä LAPE-akatemioiden liittyen tulee hetimiten. Pysyvä ryhmä tulee kuitenkin jäädä toimintaan. LAPE-akatemit ovat noin 4 kertaa vuodessa olevia seminaareja, jotka kokoavat yhteen alueella lasten, nuorten ja perheiden parissa toimivia henkilöitä. Ensimmäinen LAPE-akatemia tulee olemaan vuonna 2019. LAPE-ohjausryhmä kulkee yhdyspintaraportissa nimellä LAPE-yhteistyöryhmä.

6. **Perhekeskustoiminta, sen koordinointi ja johtaminen / Mika Forsberg** Liite 6.

Mika esitteli PHHYKY:n perhekeskuksen johtamisen rakenteen luonnosta ja sen resurssointia. PHHYKY rekrytoisi perhekeskuskoordinaattorin, joka osallistuisi johtoryhmään. Timo pohti, että Mikan ja Tuijan sekä Maritan esityksiä tulisi synkronoida. Mikan esityksessä ajateltu, että vastaavia ei olisi aluksi joka alueella, vaikka perhekeskusalueita olisikin vastaavia enemmän. Lassi pohti, että yhteistä tekemistä lasten ja nuorten parissa on valtavasti, ja pitäisi ajatella isompaa kokonaisuutta. Lahdessa näkökulma on aina alueellinen, joten toimintaperiaatteet kiinnostavat – onko tarkoitus yhtenäistää toimintaa kuinka paljon? Pirjo pohti sitä, mikä ymmärretään perhekeskuksena – Mikan esityksessä sote-puoli näkyvillä. Ollaanko keskittämässä vai levittämässä palveluja? Mika pohti, onko maakunnassa käymättä keskustelu siitä, mitä on sote kunnissa. Mika näkee sen, että tulevaisuudessa lasten ja nuorten hyvinvointityön kentälle jalkautuminen ja 80-luvun malleihin palaaminen on oleellista. Timo pohti sitä, että pitäisi olla selkeät johtamisrakenteet ja asioiden käytäntöön huolehtijan vastuut. Jonkun on vastattava kehittämisestä (esim. maakunnallinen LAPE), alla olevat rakenteet välittävät ja jakavat, kokoavat tietoa. Yhdessä toteutetaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteita. Oppilaiden palvelut mielekästä pitää oppilaitoksissa ja palvelujen jalkautua sinne. Jos ihmisiä palkataan, työnkuvien oltava selkeitä. Yhteisestä indikaattoritiedosta sopiminen auttaa seuraamaan ja korjaamaan työtä. Sari pohti, että koordinaattori on liima ja yhdyshenkilö. Timo toi esiin sen, että tiedolla johtamisen työkalujen tulee olla käytössä yhteistä työtä tehdessä.

Jukka Ihalainen ei lähtisi erittelemään kehittämistä ja koordinointia, vaan näkee ne yhteisiä asioita edistävinä molemmat. Julkisen ja järjestöpuolen yhteistyöllä saadaan paljon hyvää aikaan.

Maakunnallinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma / LAPE-tiimi & Mika Forsberg

Käydään läpi maakunnallisen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tilanne, aikataulu sekä keskustelu suunnitelman täytäntöönpanosta, seurannasta ja raportoinnista.

Kokouskutsun liitteenä Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman luku 6 Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tavoitteet ja toimenpiteet 2018-2021, josta keskustellaan ohjausryhmän kokouksessa.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma pyritään saada hyväksyttäväksi syyskuun LAPE-ohjausryhmään ja sitä ennen hyvissä ajoin se on annettu ryhmän jäsenille luettavaksi.

Maakunnallinen LAPE- ohjausryhmä hyväksyy ajatuksen siitä, että lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma viedään hyväksyttäväksi hyvinvointikuntayhtymän valtuustolle ja Päijät-Hämeen kuntien valtuustoille.

*Lassi Kilposen mukaan suunnitelma tulee nyt kiireesti päästä esittelemään ja luonnosversiokin on riittävä, jotta asia saadaan eteenpäin budjettiesitystä varten. Syyskuun ohjausryhmä tuntuu liian kaukaiselta. Versiota voi tarvittaessa myöhemmin täydentää. **Sovittiin, että luonnosversio toimitetaan kuntiin/kaupunkeihin elokuun-syyskuun vaihteessa.***

7. Muut asiat

LAPE-muutosohjelman kansallinen ulkoinen arviointi, Owal Group Oy / Elina Vesterinen

Kansallinen kaikkia maakunnallisia muutosohjelman valtionavustuksellisia hankkeita koskeva ulkoinen arviointi jo aloitettu, *ohjausryhmälle tulee kysely tähän liittyen syyskuussa.* Owal Groupin henkilö tulee lokakuun ohjausryhmään esittelemään sen hetkisiä tuloksia.

Muistion liitteet

Liite 1 LAPEn siltaustoimet vuodelle 2019 / Elina Vesterinen

Liite 2,3 Toimintakulttuurin muutos / Hilikka Kemppe

Liite 4 Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos kehittämisen kuulumiset / Anne-Marie Haavisto

Liite 5 Perhekeskus-kehittämisen kuulumiset / Marita Moisander-Pohjonen & Tuija Åstedt

Liite 6 Perhekeskustoiminta, sen koordinointi ja johtaminen / Mika Forsberg

Seuraava kokous 28.9 Tietoportissa, tilat tieto&portti, 3.krs.

Muistion kirjasi; sosiaalityön opiskelija Heidi Kankkonen ja
muutosagentti Elina Vesterinen